

ZPOW-6126-2/19

UCHWAŁA NR 227/2019  
PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ  
z dnia 9 września 2019 r.

w sprawie odwołania Komitetu Wyborczego Wyborców  
Koalicja Bezpartyjni i Samorządowcy  
od uchwały Okręgowej Komisji Wyborczej w Piotrkowie Trybunalskim

Na podstawie art. 218 § 2 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz. U. z 2019 r. poz. 684 i 1504) Państwowa Komisja Wyborcza, po rozpatrzeniu odwołania Komitetu Wyborczego Wyborców Koalicja Bezpartyjni i Samorządowcy, złożonego przez osobę upoważnioną przez Pełnomocnika Wyborczego tego Komitetu do zgłoszenia listy, od uchwały nr 15/2019 Okręgowej Komisji Wyborczej w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 5 września 2019 r. w sprawie odmowy rejestracji listy kandydatów na posłów komitetu wyborczego pod nazwą Komitet Wyborczy Wyborców Koalicja Bezpartyjni i Samorządowcy w okręgu wyborczym nr 10 w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzonych na dzień 13 października 2019 r., zgłoszonej w okręgu wyborczym nr 10

**postanawia**

oddalić odwołanie.

**Uzasadnienie**

Uchwałą Nr 15/2019 z dnia 5 września 2019 r. Okręgowa Komisja Wyborcza w Piotrkowie Trybunalskim odmówiła rejestracji listy kandydatów na posłów, zgłoszonej w okręgu wyborczym nr 10 przez Komitet Wyborczy Wyborców Koalicja Bezpartyjni i Samorządowcy, z powodu dołączenia do zgłoszenia tylko 4 710 prawidłowych podpisów wyborców popierających zgłoszenie listy kandydatów, tj. niespełnienia wymogu określonego w art. 210 § 1 Kodeksu wyborczego.

W dniu 6 września 2019 r., tj. w ustawowym terminie, zostało doręczone Państwowej Komisji Wyborczej odwołanie złożone przez osobę upoważnioną przez Pełnomocnika Wyborczego Komitetu Wyborczego Wyborców Koalicja Bezpartyjni i Samorządowcy

do zgłoszenia listy kandydatów na posłów.

W odwołaniu osoba upoważniona wnosi o rejestrację listy kandydatów na posłów komitetu wyborczego pod nazwą Komitet Wyborczy Wyborców Koalicja Bezpartyjni i Samorządowcy w okręgu wyborczym nr 10 w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na dzień 13 października 2019 r., wskazując w uzasadnieniu, że w ocenie wnoszącego odwołanie nie wszystkie argumenty podniesione w uzasadnieniu przedmiotowej uchwały (dotyczące ustaleń Okręgowej Komisji Wyborczej w Piotrkowie Trybunalskim w zakresie weryfikacji podpisów poparcia dla zgłoszenia listy kandydatów) mogą stanowić wystarczającą podstawę do odmowy rejestracji listy kandydatów na posłów. Wnoszący odwołanie wskazuje, że według jego opinii:

- 1) Okręgowa Komisja Wyborcza w Piotrkowie Trybunalskim niedostatecznie uzasadniła pojęcie „niepełnego adresu”, nie wyjaśniając, czy np. chodzi o brak skrótu „ul.” przed ulicą, zastosowanie powszechnie używanych skrótów, np. R-sko zamiast Radomsko lub Sk-ce zamiast Skierniewice, czy też brak drugiego członu w nazwach miast, np. Tomaszów zamiast Tomaszów Mazowiecki lub Piotrków zamiast Piotrków Trybunalski;
- 2) nie można uznać argumentu Okręgowej Komisji Wyborczej w Piotrkowie Trybunalskim o posługiwaniu się przez osoby składające podpis poparcia „adresem wyborcy, także innym niż ujęcia w rejestrze wyborczym”, gdyż Kodeks wyborczy nie utożsamia faktu stałego zamieszkiwania przez wyborcę z przypisaniem go do określonego rejestru wyborców i w związku z tym weryfikacja adresu zamieszkania powinna również uwzględniać np. adres zameldowania, który może być inny niż adres w rejestrze wyborców;
- 3) Okręgowa Komisja Wyborcza w Piotrkowie Trybunalskim niewystarczająco uzasadniła pojęcie „nieczytelnego numeru PESEL”, np. czy numer PESEL jest niepełny (brak cyfry), czy też któraś z cyfr od 0 do 9 jest trudna do odczytania;
- 4) stwierdzenie, że imię lub nazwisko jest wpisane w sposób „nieczytelny” dla Okręgowej Komisji Wyborczej w Piotrkowie Trybunalskim nie może stanowić wystarczającej przesłanki do nieuznania złożenia tego podpisu, albowiem dane są wpisywane odręcznie przez wyborców, którzy mogą mieć trudny do odczytania charakter pisma, co nie zwalnia okręgowej komisji wyborczej od dopełnienia staranności w zidentyfikowaniu wyborcy,

- w szczególności dzięki wykorzystaniu bazy PESEL;
- 5) kwestionowanie „tożsamości podpisów bądź niemożności ich identyfikacji” w stosunku do podpisów składanych własnoręcznie nie może stanowić przedmiotu badania przez okręgową komisję wyborczą, a tym samym uzasadnienia do wydania określonego rozstrzygnięcia;
  - 6) wzór arkusza wykazów poparcia nie jest dokumentem określonym w przepisach powszechnie obowiązującego prawa, dlatego uchybienie techniczne, polegające na braku oznaczenia okręgu wyborczego powinno być uznane za błąd nieistotny i nie powinno stanowić dla okręgowej komisji wyborczej podstawy do kwestionowania złożonych przez wyborców podpisów poparcia, o ile są one złożone zgodnie z art. 210 Kodeksu wyborczego, tj. przez wyborców stale zamieszkałych w danym okręgu. Dodatkowo należy zaznaczyć, iż z niewiadomych przyczyn na arkuszu wykazu podpisów poparcia kandydatów do Sejmu numer okręg wyborczego należy wpisać aż dwukrotnie, zaś okręgowa komisja wyborcza nawet nie wyjaśniła, czy brak jest jednego czy obu oznaczeń, tym bardziej, że przepis art. 209 § 3 Kodeksu wyborczego, który określa zawartość arkusza podpisów poparcia, zawiera sformułowanie „numer okręgu”, nie zaś „numery okręgu”.

Poza tym w odwołaniu wniesiono o powiadomienie o ponownej weryfikacji podpisów poparcia przez Okręgową Komisję Wyborczą w Piotrkowie Trybunalskim lub Państwową Komisję Wyborczą oraz umożliwienie obecności przy tej czynności, a także o uwzględnienie złożonego w dniu 3 września 2019 r. oświadczenia o zamiarze skorzystania z uprawnienia, o którym mowa w art. 210 § 2 Kodeksu wyborczego.

Państwowa Komisja Wyborcza zważyła, co następuje.

Zgodnie z art. 210 § 1 Kodeksu wyborczego lista kandydatów powinna być poparta, w sposób, o którym mowa w art. 209 § 2 i 3, podpisami co najmniej 5 000 wyborców stale zamieszkałych w danym okręgu wyborczym. Należy szczególnie podkreślić, że zgodnie z art. 209 § 2 Kodeksu wyborczego: „Wyborca udzielający poparcia liście kandydatów składa podpis **obok czytelnie wpisanego swojego nazwiska i imienia, adresu zamieszkania i numeru ewidencyjnego PESEL**”. Zatem to nie Państwowa Komisja Wyborcza, lecz ustawodawca wprost przesądził o konieczności czytelnego wskazania wszystkich wymienionych wyżej danych (poza własnoręcznym podpisem) w wykazie osób udzielających poparcia m. in. dla zgłoszenia listy kandydatów

na posłów. Ponadto zasady dotyczące prawidłowego podania wszystkich danych w wykazie podpisów obywateli udzielających poparcia dla zgłoszenia listy są od wielu lat takie same we wszystkich wyborach. Ścisłe spełnienie ustawowych warunków przez udzielającego poparcia jest zatem niezbędne, gdyż niedotrzymanie chociażby jednego z nich uniemożliwia sprawdzenie, czy popierający zgłoszenie ujęty jest w rejestrze wyborców, a więc czy posiada prawa wyborcze. Należy przy tym szczególnie podkreślić, że prawidłowe wskazanie m. in. adresu zamieszkania ma na celu nie tylko umożliwienie sprawdzenia posiadania prawa wybierania przez daną osobę, lecz także, co jest równie istotne, uwiarygodnienie, że podpis złożyła faktycznie osoba wskazana w wykazie, gdyż osoby składający podpisy znają swój adres zamieszkania.

Państwowa Komisja Wyborcza stwierdza przy tym, że zgodnie z art. 18 § 1 Kodeksu wyborczego stały rejestr wyborców obejmuje osoby stale zamieszkałe na obszarze gminy, którym przysługuje prawo wybierania. Stosownie do § 5 tego przepisu: **„Rejestr wyborców potwierdza prawo wybierania oraz prawo wybieralności”**. Dlatego też, jedynie sprawdzenie w rejestrze wyborców umożliwia potwierdzenie, że osoba udzielająca poparcia zamieszkuje na obszarze danego okręgu wyborczego. Zasada ta obowiązuje od wielu lat, również na mocy przepisów Ordynacji wyborczych obowiązujących przed wejściem w życie Kodeksu wyborczego. Państwowa Komisja Wyborcza zaznacza przy tym, że zgodnie z art. 28 Kodeksu cywilnego można mieć tylko jedno miejsce zamieszkania. Oznacza to, że osoby udzielające poparcia dla utworzenia komitetu wyborczego, kandydatowi na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, liście kandydatów na posłów, lub kandydatowi na senatora, liście kandydatów na posłów do Parlamentu Europejskiego oraz liście kandydatów na radnych, ale także inicjatywie przeprowadzenia referendum, na wykazie podpisów powinny wskazać adres, pod którym stale zamieszkują, co jest potwierdzone wpisem do rejestru wyborców. Nie ulega zatem wątpliwości, że adres zamieszkania, o którym mowa m. in. w art. 209 § 2 Kodeksu wyborczego, **musi być zgodny z adresem ujęcia w rejestrze wyborców**. Tylko w taki sposób można zweryfikować posiadanie m. in. czynnego prawa wyborczego w wyborach. Przyjęcie innej interpretacji umożliwiłoby każdemu wyborcy, również niezamieszkującemu na obszarze danego okręgu wyborczego, udzielenie poparcia liście kandydatów zgłaszanej w danym okręgu, na podstawie jego oświadczenia o zamieszkiwaniu w danej miejscowości

na obszarze tego okręgu wyborczego. Państwowa Komisja Wyborcza podkreśla, że zasady dotyczące zgłaszania list kandydatów na posłów, w tym szczegółowe regulacje dotyczące prawidłowego sporządzania wykazu podpisów poparcia (w tym obowiązku czytelnego wpisywania wszystkich danych wyborcy) zostały podane do publicznej wiadomości na stronie internetowej Komisji w „Informacji o zasadach i sposobie zgłaszania list kandydatów na posłów w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na dzień 13 października 2019 r.” (ZPOW-611-17-19) w dniu 10 sierpnia 2019 r. Również wytyczne Państwowej Komisji Wyborczej, zawierające szczegółowy opis procedury związanej z przyjmowaniem zgłoszeń list kandydatów na posłów i sprawdzania wykazu podpisów poparcia (uchwała Nr 85/2019 Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 12 sierpnia 2019 r. w sprawie wytycznych dla okręgowych komisji wyborczych dotyczących przyjmowania zgłoszeń i rejestracji list kandydatów na posłów i kandydatów na senatora w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na dzień 13 października 2019 r.), dostępne są na wymienionej wyżej stronie internetowej. Dlatego też każdy komitet wyborczy oraz każdy zainteresowany wyborca miał możliwość zapoznania się z obowiązującymi zasadami w zakresie prawidłowego sporządzenia wykazów podpisów poparcia oraz zasad ich sprawdzania przez okręgowe komisje wyborcze. Państwowa Komisja Wyborcza zaznacza przy tym, że w wymienionej informacji i wytycznych szczegółowo wskazano m. in. jak należy poprawnie wskazać adres zamieszkania wyborcy, tj. że obejmuje on: nazwę miejscowości (miasta, wsi, osady) oraz nazwę ulicy i numer domu oraz numer lokalu (mieszkania). Podawanie kodu pocztowego nie jest wymagane. W miejscowościach, w których nie ma ulic konieczne jest wskazanie numeru domu (posesji). Podanie numeru lokalu dotyczy tylko budynków wielomieszkaniowych. Brak danych lub niepełne określenie adresu zamieszkania spowoduje uznanie poparcia za złożone wadliwie. Uznaje się za prawidłowo udzielone poparcie, gdy zamiast wskazania pełnego brzmienia nazwy miejscowości w rubryce „Adres zamieszkania” popierający posłuży się powszechnie używanym i jednoznacznie rozumianym skrótem tej nazwy, jeżeli inne dane dotyczące adresu zamieszkania (nazwa ulicy, nr domu, nr lokalu) zostały podane zgodnie z wymaganiami. Za prawidłowo udzielone poparcie uznaje się również takie, w którym zamiast dokładnego podania adresu zamieszkania w rubryce

na to przeznaczonej postawiono znak odnośnika do adresu wskazanego w pozycji bezpośrednio wyżej umieszczonej w wykazie podpisów, jeżeli osoby wymienione w tych pozycjach zamieszkują pod tym samym adresem. Z powyższego wynika zatem wprost, że adres zamieszkania nie jest kwestionowany z powodu użycia np. powszechnie używanego i jednoznacznie rozumianego skrótu nazwy miejscowości. Tym bardziej adres zamieszkania nie jest kwestionowany z powodu niewpisania wyrazów „ul.”. Nie jest to bowiem podstawa do kwestionowania adresu zamieszkania.

Państwowa Komisja Wyborcza zauważa przy tym, że również postanowienia Sądu Najwyższego aprobuja praktykę organów wyborczych stosowaną przy weryfikacji podpisów poparcia (np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 sierpnia 2011 r. sygn. akt III SW 8/11). W postanowieniu tym Sąd Najwyższy wskazał, że *„Obowiązek zebrania co najmniej 1.000 podpisów obywateli popierających utworzenie komitetu wyborczego wyborców oraz załączenia do zawiadomienia ich wykazu, zawierającego szczegółowo wskazane informacje, jest więc wyraźnie określony w ustawie. Powinnością Państwowej Komisji Wyborczej jest sprawdzenie, czy zostały spełnione wszystkie ustawowe wymagania dotyczące złożenia zawiadomienia o utworzeniu komitetu wyborczego, w tym także, czy załączony wykaz obywateli popierających utworzenie komitetu zawiera wszystkie dane określone w ustawie”*.

Państwowa Komisja Wyborcza stwierdza także, że podczas ponownej weryfikacji zakwestionowanych przez Okręgową Komisję Wyborczą podpisów nie kwestionowała podpisów wyborców, które powinny zostać złożone własnoręcznie, mimo tego, iż zdarzało, że np. rzekomo własnoręcznie wpisane nazwisko mężczyzny (jako własnoręczny podpis) zostało wpisane w odmianie właściwej dla kobiety i w sposób nieróżniący się od sposobu wpisania tego samego nazwiska kobiety w pozycji bezpośrednio powyżej. Jednakże Państwowa Komisja Wyborcza uznała, że kwestie te zostaną rozstrzygnięte przez prokuraturę, której podpisy te zostaną przekazane przez Okręgową Komisję Wyborczą w Piotrkowie Trybunalskim.

Państwowa Komisja Wyborcza stwierdza także, że obowiązkowe elementy wykazu podpisów poparcia dla zgłoszenia listy kandydatów zostały enumeratywnie wymienione w art. 208 § 3 Kodeksu wyborczego. Zgodnie z tym przepisem wykaz podpisów musi zawierać na każdej stronie:

- 1) nazwę komitetu wyborczego zgłaszającego listę,

- 2) numer okręgu wyborczego, w którym lista jest zgłaszana,
- 3) adnotację: „Udzielam poparcia liście kandydatów na posłów zgłaszanej przez ..... (nazwa komitetu wyborczego) w okręgu wyborczym ..... (numer okręgu) w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na ..... (dzień, miesiąc, rok).”.

W związku z tym okręgowe komisje wyborcze badając prawidłowość wykazów zobowiązane są m. in. do sprawdzenia, czy wykaz spełnia warunki ustawowe, tj. m. in. czy na wykazie znajdują się wszystkie elementy wskazane w ustawie. Wykaz podpisów zamieszczony na stronie internetowej Państwowej Komisji Wyborczej jest wykazem pomocniczym. Komitety wyborcze mogą zatem dołączyć do zgłoszenia listy kandydatów na posłów sporządzone przez siebie wykazy podpisów. Jednakże muszą one być zgodne z przepisami Kodeksu wyborczego, w tym muszą zawierać wszystkie elementy wymienione w art. 209 § 3 Kodeksu wyborczego. Mimo tego Państwowa Komisja Wyborcza podczas weryfikacji zakwestionowanych podpisów uznała za prawidłowe arkusze wykazu, na których wskazano tylko w jednym miejscu numer okręgu wyborczego (np. jedynie na arkuszu, ale nie w adnotacji, lub został on wpisany jedynie w adnotacji).

Państwowa Komisja Wyborcza, odnosząc się do żądania wnoszącego odwołanie o uwzględnienie złożonego w dniu 3 września 2019 r. oświadczenia o zamiarze skorzystania przez Komitet Wyborczy z uprawnienia, o którym mowa w art. 210 § 2 Kodeksu wyborczego, stwierdza, że nie może ono zostać uznane za prawnie skuteczne. Należy bowiem zauważyć, że z art. 212 § 5 pkt 1 Kodeksu wyborczego wprost wynika, że do zgłoszenia każdej listy należy dołączyć oświadczenie o liczbie podpisów wyborców popierających listę wraz z wykazem podpisów wyborców popierających listę, bądź oświadczenie o skorzystaniu z uprawnienia, o którym mowa w art. 210 § 2 Kodeksu wyborczego. Z przepisu tego wynika zatem, że komitet wyborczy musi zdecydować, o tym, czy dokonuje zgłoszenia na podstawie wykazu podpisów albo na podstawie oświadczenia o skorzystaniu z uprawnienia dla zgłoszenia list kandydatów na posłów na podstawie oświadczenia bez wykazu podpisów. Jak wskazała Państwowa Komisja Wyborcza w swoich wytycznych osoba zgłaszająca listę kandydatów na posłów, która w zgłoszeniu zadeklarowała, że dołączono do niego wykaz podpisów wyborców popierających zgłoszenie listy, może po dokonaniu zgłoszenia złożyć komisji oświadczenie o skorzystaniu z uprawnienia, o którym mowa

w art. 210 § 2 Kodeksu wyborczego. Oświadczenie musi zostać złożone na piśmie. Możliwe jest także doręczenie podpisów poparcia dla zgłoszenia listy mimo wcześniejszego złożenia oświadczenia o skorzystaniu z uprawnienia, o którym mowa w art. 210 § 2 Kodeksu wyborczego. Doręczenie podpisów możliwe było jednak wyłącznie do upływu terminu zgłaszania list, tj. do dnia 3 września 2019 r. do godz. 24<sup>00</sup>. Jednakże nie ma możliwości złożenia, tak jak w przypadku Komitetu Wyborczego Wyborców Koalicja Bezpartyjni i Samorządowcy wykazu podpisów oraz jednocześnie oświadczenia, które okręgowa komisja wyborcza miałaby uwzględnić warunkowo, w przypadku, gdy ustali, że liczba prawidłowo złożonych podpisów poparcia dla zgłoszenia listy kandydatów na posłów jest niewystarczająca. Tego rodzaju oświadczenie jest zatem prawnie nieskuteczne.

Z uwagi na powyższe Okręgowa Komisja Wyborcza w Piotrkowie Trybunalskim, po ustaleniu, że zgłoszenie listy kandydatów nie uzyskało poparcia co najmniej 5 000 prawidłowo złożonych podpisów poparcia, słusznie odmówiła rejestracji listy kandydatów na posłów zgłoszonej przez Komitet Wyborczy Wyborców Koalicja Bezpartyjni i Samorządowcy na podstawie podpisów poparcia, bez oczekiwania na to, czy listy kandydatów na posłów zgłoszone przez Komitet Wyborczy Wyborców Koalicja Bezpartyjni i Samorządowcy zostaną zarejestrowane co najmniej w połowie okręgów wyborczych, o czym mowa w art. 210 § 2 Kodeksu wyborczego.

Państwowa Komisja Wyborcza stwierdza, że po dokonaniu weryfikacji podpisów zakwestionowanych przez Okręgową Komisję Wyborczą w Piotrkowie Trybunalskim ustaliła, że:

- 1) arkusze wykazów, na których jedynie w jednym miejscu wskazano nr okręgu wyborczego, tj. np. jedynie na wykazie a nie w adnotacji, albo jedynie w adnotacji (22 podpisy prawidłowe);
- 2) nie kwestionuje własnoręcznych podpisów rzekomo złożonych przez wyborców, których dotyczyło poparcie (17 podpisów prawidłowych);
- 3) dodatkowo za prawidłowe uznała:
  - a) dwa adresy zamieszkania,
  - b) 15 numerów PESEL;
  - c) 3 imiona i nazwiska;
  - d) 13 powtórzonych nazwisk (podpisy z jednej listy zostały uznane za prawidłowe)



i wobec tego uznała za prawidłowe 72 podpisy, które zostały uprzednio zakwestionowane przez Okręgową Komisję Wyborczą w Piotrkowie Trybunalskim.

Państwowa Komisja Wyborcza stwierdza, że mimo ponownej weryfikacji podpisów zgłoszenie listy nie uzyskało poparcia, o którym mowa w art. 210 § 1 Kodeksu wyborczego, gdyż liczba prawidłowych podpisów wyniosła 4 782 podpisy.

W tym stanie rzeczy Państwowa Komisja Wyborcza postanowiła jak w sentencji.

Na podstawie art. 218 § 3 Kodeksu wyborczego od niniejszej uchwały osobie zgłaszającej listę przysługuje prawo wniesienia skargi do Sądu Najwyższego w terminie 2 dni od daty jej podania jej do publicznej wiadomości w Biuletynie Informacji Publicznej Państwowej Komisji Wyborczej.

*Zastępcy Przewodniczącego*

*Państwowej Komisji Wyborczej:*

Wiesław Koziulewicz .....

Sylwester Marciniak .....

*Członkowie Państwowej Komisji Wyborczej:*

Zbigniew Cieślak .....

Arkadiusz Despot-Mładanowicz .....

Grzegorz Jędrejek .....

Krzysztof Strzelczyk .....